



Økonomiske konsekvenser og gebyrendringer som følge av endringer i budsjett- og regnskapsforskriften og selvkostforskriften

Årdal kommune

Bakgrunn

I det pågående høringsforslaget¹ om endringer i budsjett- og regnskapsforskriften foreslås det å endre avskrivningsreglene for flere typer kommunale anleggsmidler – særlig for ledningsnett innen vann- og avløpssektoren. Endringene innebærer å utvide avskrivningstiden fra 40 til 80 år. Dette gjelder både for allerede gjennomførte investeringer, samt fremtidige investeringer. Kommunene skal også revurdere avskrivningsplanene for alle investeringer i forbrenningsanlegg, renseanlegg, pumpestasjoner og høydebasseng foretatt i 2019 og tidligere.

Bakgrunnen for forslaget er at dagens maksimale avskrivningstid på 40 år for ledningsnett samt tilhørende bygg og anlegg etter departementets vurdering fremstår som urimelig kort sammenlignet med deres reelle levetid. Dette gjelder både i lys av beregningen av kommunenes minimumsavdrag på lån og fastsettelsen av selvkost. Endringene er planlagt å tre i kraft 1. januar 2026.

Departementet foreslår også å endre kalkylerenten fra dagens nivå, som beregnes som 5-årig swaprente med et påslag på 0,5 prosentpoeng, til en ny modell basert på 3-måneders NIBOR med et påslag på 0,6 prosentpoeng. Siden den foreslåtte kalkylerenten i dag ligger noe høyere enn den gjeldende, vil en umiddelbar endring isolert sett kunne føre til en økning i både selvkost og gebyrnivå. Departementet foreslår derfor å utsette innføringen av den nye kalkylerenten, og vil komme tilbake med en nærmere vurdering av tidspunktet i lys av den videre renteutviklingen.

Dette notatet vil fremstille endringene i vann- og avløpsgebyrene som følge av de foreslåtte endringene i levetid, samt si noe om hvilke økonomiske konsekvenser dette får og hva kommunen videre må ta stilling til.

¹ Høringsforslaget finnes på regjeringens nettsider:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-endringer-i-budsjett-og-regnskapsforskriften-og-i-selvskostforskriften-avskrivningstid-kalkylerente-og-framforingsperiode/id3099233/?expand=horingnotater>

Nøkkeltall

I tabellen under finner man de viktigste nøkkeltallene fra analysen.

Beskrivelse	Vann	Avløp	VA
Normalgebyr 2026 - Tidligere regelverk	2 945	3 065	6 010
Normalgebyr 2026 - Nytt regelverk	2 831	2 977	5 807
Normalgebyr 2026 - Endring (%)	-3,9 %	-2,9 %	-3,4 %
Normalgebyr 2040 - Tidligere regelverk	3 766	3 480	7 246
Normalgebyr 2040 - Nytt regelverk	3 738	3 457	7 195
Normalgebyr 2040 - Endring (%)	-0,7 %	-0,7 %	-0,7 %
Kapitalkostnader 2026 - Tidligere regelverk	3 997 409	6 053 319	10 050 728
Kapitalkostnader 2026 - Nytt regelverk	3 608 421	5 752 959	9 361 381
Kapitalkostnader 2026 - Endring (kr)	-388 988	-300 360	-689 348
Kapitalkostnader 2040 - Tidligere regelverk	4 192 617	3 506 791	7 699 408
Kapitalkostnader 2040 - Nytt regelverk	4 088 525	3 428 639	7 517 164
Kapitalkostnader 2040 - Endring (kr)	-104 092	-78 152	-182 244

Tabell 1 - Nøkkeltall

Utvidelse av avskrivningstider

Når levetiden for vann- og avløpsanlegg i kommunene forlenges fra 40 til 80 år, får dette direkte konsekvenser for kapitalkostnadene. En lengre levetid innebærer at investeringskostnadene fordeles over en lengre periode, noe som reduserer de årlige kapitalkostnadene. Dette er bedre i samsvar med generasjonsprinsippet, som er et sentralt element i selvkostberegningen, og bidrar til en mer rettferdig fordeling av kostnadene mellom nåværende og framtidige abonnenter.

Hovedregelen i selvkostforskriften er at anleggsmidler skal avskrives over den utnyttbare levetiden². Den foreslåtte endringen i budsjett- og regnskapsforskriften vil bidra til økt samsvar mellom avskrivningskostnadene i kommuneregnskapet og selvkostregnskapet. Departementet påpeker at dette vil redusere avviket mellom minimumsavdraget og selvkostområdenes andel av kommunens rente- og avdragsutgifter. Mer harmoniserte avskrivningstider vil dermed gjøre det mulig for kommunene å unngå bruk av frie midler for å dekke midlertidige forskjeller mellom gjeldsavdrag og gebyrinntekter.

Alt annet likt vil en utvidelse av de maksimale avskrivningstidene i budsjett- og regnskapsforskriften bidra til lavere gebyrer på kort sikt. På lengre sikt vil imidlertid

² Veileder til selvkostforskriften, side 15.

effekten av reduserte avskrivningskostnader delvis bli utlignet av økte samlede rentekostnader.

Endring av kalkylerente

Departementet foreslår å endre kalkylerenten i selvkostforskriften fra dagens 5-årige swaprente med et påslag på 0,5 prosentpoeng til 3-måneders NIBOR med et påslag på 0,6 prosentpoeng.

Bakgrunnen for forslaget er at den nåværende kalkylerenten har flere svakheter. Erfaring viser at renten ofte har avveket fra de faktiske rentene kommunene møter i markedet. Dette skyldes særlig at den 5-årige swaprenten gjenspeiler forventninger til rentenivået over en lengre horisont, og dermed ofte skiller seg fra kortsiktig renteutvikling, som i større grad påvirker kommunenes faktiske lånekostnader. I tillegg varierer kommunenes kredittmarginer over tid, noe som også bidrar til avviket.

Departementet peker videre på at 5-årig swaprente er mindre tilgjengelig og mer kompleks enn 3-måneders NIBOR, som vurderes som en mer transparent og praktisk referanserente. På denne bakgrunn anses 3-måneders NIBOR med justert påslag som en mer hensiktsmessig og treffsikker løsning.

Bakgrunnen for forslaget er at 3-måneders NIBOR i større grad reflekterer det faktiske rentenivået kommunene står overfor, og dermed bedre legger til rette for at kommunene kompenseres for kapitalen som er bundet opp i selvkostfinansierte investeringer.

En slik «kortere» kalkylerente vil imidlertid føre til større årlige variasjoner i de kalkulatoriske rentekostnadene, og dermed også i beregnet selvkost. Departementet mener at hensynet til stabile gebyrer i stedet bør ivaretas gjennom bruk av mellomregnskap og videreføring av over- og underskudd i selvkostregnskapene, mens selve beregningen av selvkost bør reflektere de faktiske finansieringskostnadene det enkelte år.

I høringsnotatet påpeker departementet at den foreslåtte kalkylerenten per i dag er noe høyere enn dagens rente, og vurderer derfor å utsette tidspunktet for ikrafttredelse. Dette notatet legger derfor det siste swaprente-estimatet³ fra Kommunalbanken til grunn når de økonomiske konsekvensene drøftes videre på de neste sidene.

³ <https://www.kbn.com/om-oss/nyheter/2025/forelopige-budsjettrenter-for-perioden-2026-2029/>

Kalkylerenteutvikling

I tabellen under vises både historisk og fremtidig sammenligning av den 5-årige swaprenten inkl. 0,5 prosentpoeng og 3-måneders NIBOR-rente inkl. 0,6 prosentpoeng⁴. Som vi ser, har den nåværende kalkylerenten ligget over 3-mnd NIBOR + påslag frem til 2023.

År	5-årig swap + 0,5 %-poeng	3-mnd NIBOR + 0,6 %-poeng
2018	2,37 %	1,66 %
2019	2,30 %	2,15 %
2020	1,39 %	1,29 %
2021	1,96 %	1,07 %
2022	3,54 %	2,67 %
2023	4,30 %	4,76 %
2024	4,35 %	5,32 %
2025	4,48 %	5,03 %
2026	4,42 %	4,45 %
2027	4,44 %	4,27 %
2028	4,48 %	4,30 %
2029	4,52 %	4,33 %

Tabell 2 - Kalkylerenteutvikling

Økonomiske konsekvenser

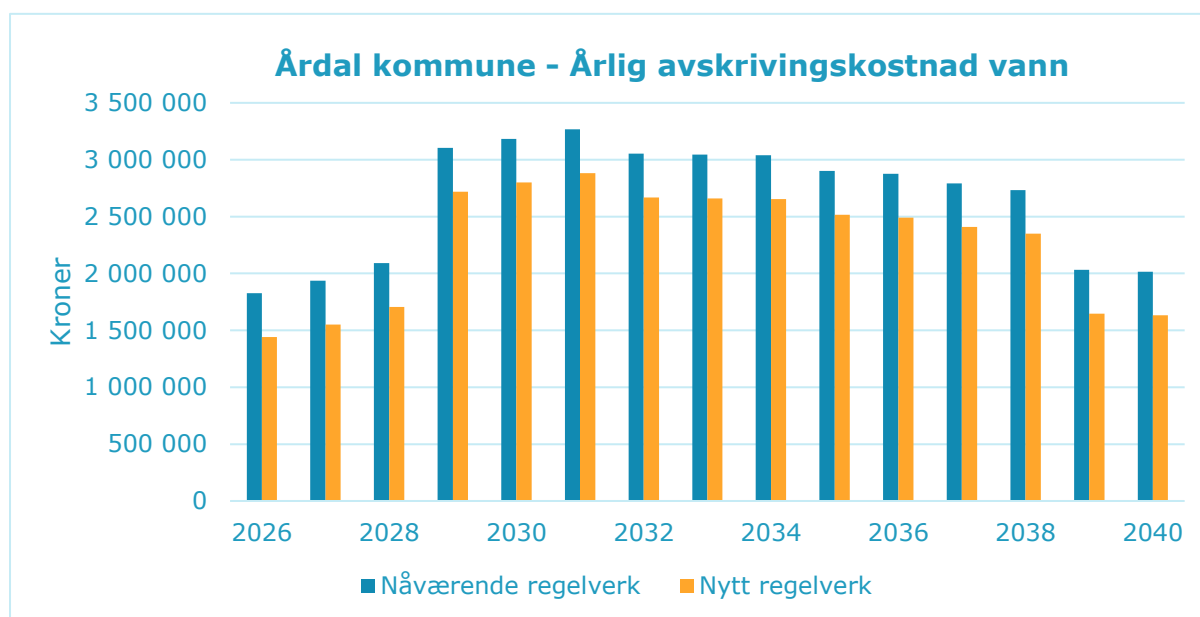
Når levetiden på vann- og avløpsanlegg i kommunen utvides, har dette direkte innvirkning på kapitalkostnadene. Ved å forlenge levetiden, reduseres årlige kapitalkostnader fordi investeringen fordeles over en lengre tidsperiode. Årdal kommune har i sin gjennomgang identifisert 18 historiske investeringer innen vann og 24 historiske investeringer innen avløp som må endre avskrivningstid i henhold til nytt lovverk.

Endring i årlige avskrivninger

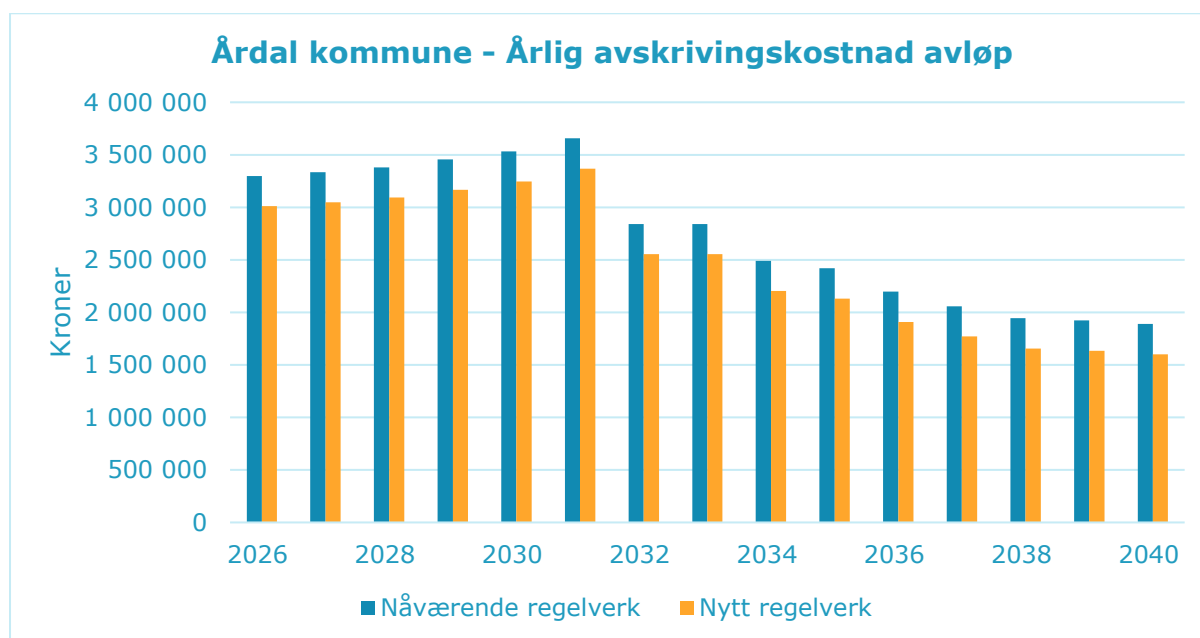
Selvkostregelverket krever at det beregnes kalkulatoriske rente- og avskrivningskostnader som skal bidra til å dekke kommunens samlede rente- og avdragsutgifter. For eksempel vil et anlegg med en investeringskostnad på 10 millioner kroner som avskrives over 40 år gi en årlig avskrivningskostnad på 250 000 kroner. Dersom samme anlegg i stedet avskrives over 80 år, reduseres den årlige kostnaden til 125 000 kroner. Avskrivningstiden har dermed direkte betydning for hvor mye kommunen kan kreve inn gjennom årlige vann- og avløpsgebyrer.

⁴ KBN Finans

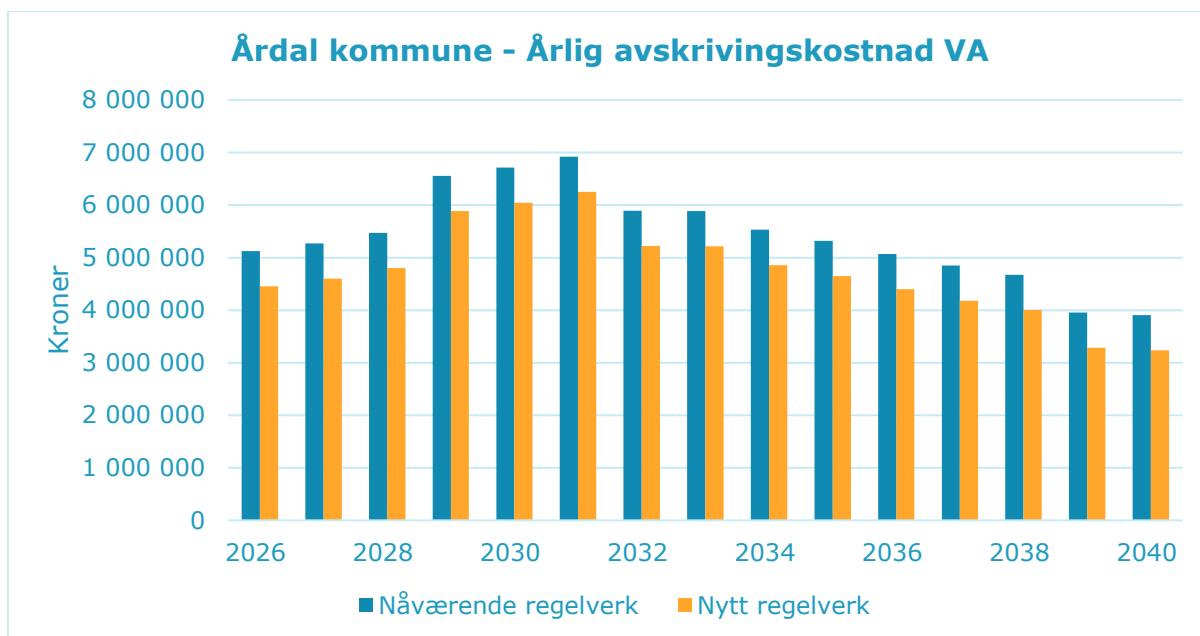
Grafen under viser utviklingen i de årlige avskrivningene for investeringer i vann- og avløpstjenesten, både etter dagens regelverk og med de foreslåtte endrede avskrivningstidene.



Graf 1 - Årlig avskrivningskostnad - Vann



Graf 2 - Årlig avskrivningskostnad - Avløp



Graf 3 - Årlig avskrivningskostnad - VA

For 2026 ser vi en samlet reduksjon i årlige avskrivningskostnader på ca. 670 tusen kroner for vann- og avløpstjenestene.

Årlig avskrivningskostnad VA

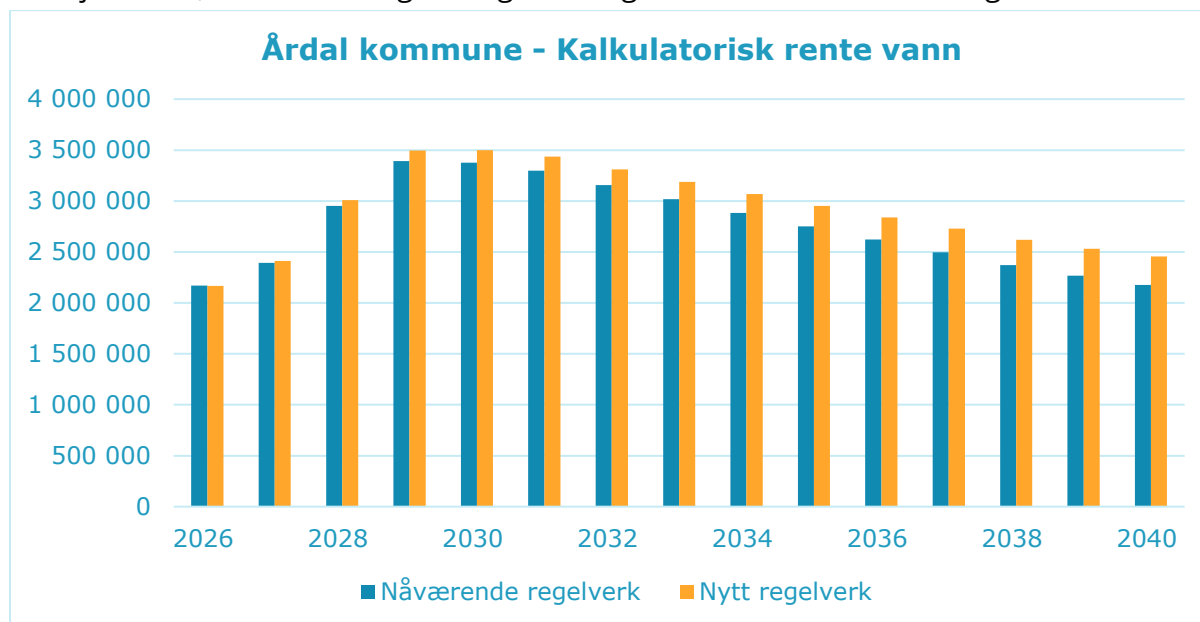
År	Nåværende regelverk	Nytt regelverk	Forskjell
2026	5 123 991	4 452 019	-671 972
2027	5 271 485	4 599 513	-671 972
2028	5 471 699	4 799 727	-671 972
2029	6 558 659	5 886 687	-671 972
2030	6 716 366	6 044 394	-671 972
2031	6 923 272	6 251 300	-671 972
2032	5 894 403	5 222 431	-671 972
2033	5 887 264	5 215 291	-671 972
2034	5 531 100	4 859 128	-671 972
2035	5 319 536	4 647 564	-671 972
2036	5 072 305	4 400 333	-671 972
2037	4 850 999	4 179 026	-671 972
2038	4 676 766	4 004 794	-671 972
2039	3 954 332	3 282 360	-671 972
2040	3 905 335	3 233 363	-671 972

Tabell 3 - Årlig avskrivningskostnad VA

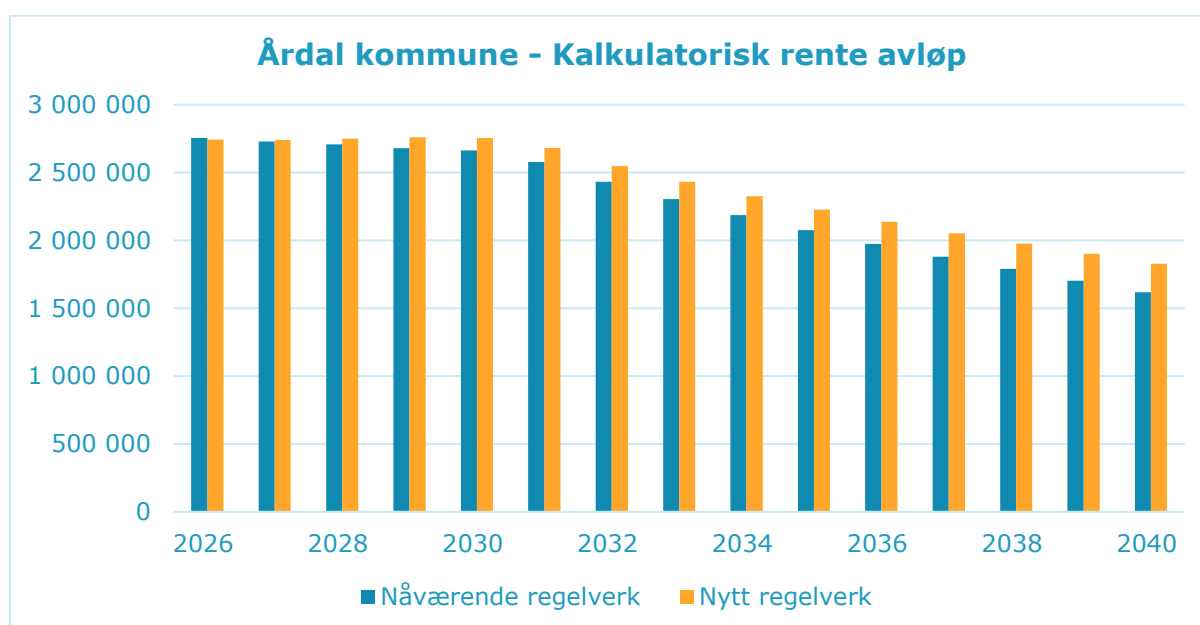
Endring i årlige kalkulatoriske rentekostnader

Lengre avskrivningstid gir normalt høyere samlede rentekostnader. Kalkulatoriske renter beregnes ut fra årets gjennomsnittlige restverdi multiplisert med kalkylerenten. Lavere årlige avskrivninger fører til at restverdien faller saktere, noe som øker det rentebærende grunnlaget over tid.

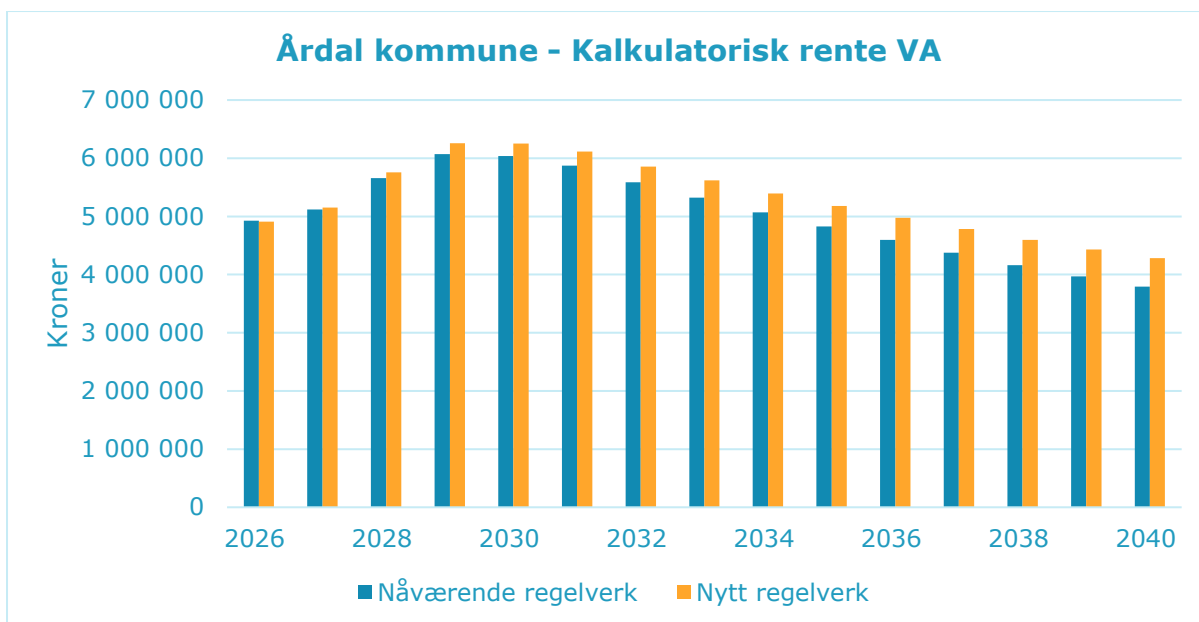
Grafene under viser utviklingen i de årlige kalkulatoriske rentekostnadene for investeringer i VA-tjenesten, både etter dagens regelverk og med de foreslåtte endringene.



Graf 4 - Utvikling i kalkulatorisk rente – Vann



Graf 5 - Utvikling i kalkulatorisk rente – Avløp



Graf 6 - Utvikling i kalkulatorisk rente – VA

Kalkulatorisk rente VA

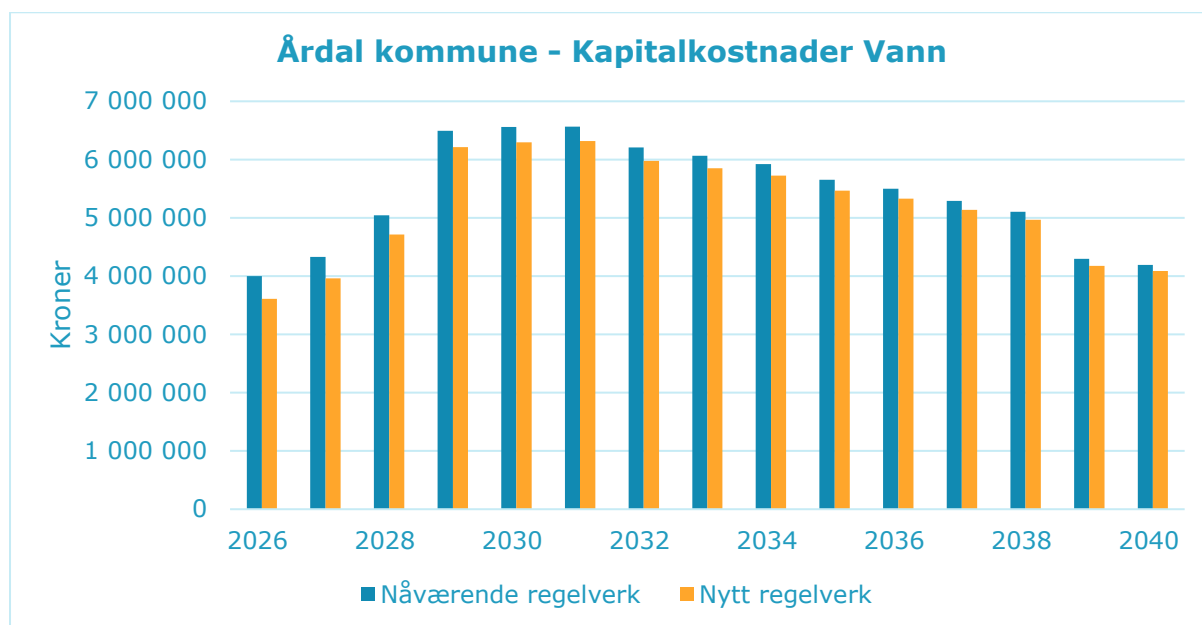
År	Nåværende regelverk	Nytt regelverk	Forskjell
2026	4 926 738	4 909 362	-17 376
2027	5 120 901	5 151 851	30 950
2028	5 660 298	5 758 392	98 095
2029	6 071 751	6 256 981	185 231
2030	6 039 259	6 254 441	215 181
2031	5 873 410	6 116 808	243 399
2032	5 587 448	5 857 502	270 055
2033	5 324 599	5 621 610	297 011
2034	5 069 855	5 393 928	324 073
2035	4 827 777	5 179 077	351 299
2036	4 595 935	4 974 594	378 659
2037	4 374 546	4 780 701	406 154
2038	4 161 982	4 595 746	433 764
2039	3 969 422	4 431 057	461 635
2040	3 794 073	4 283 801	489 728

Tabell 4 – Utvikling i kalkulatorisk rente - VA

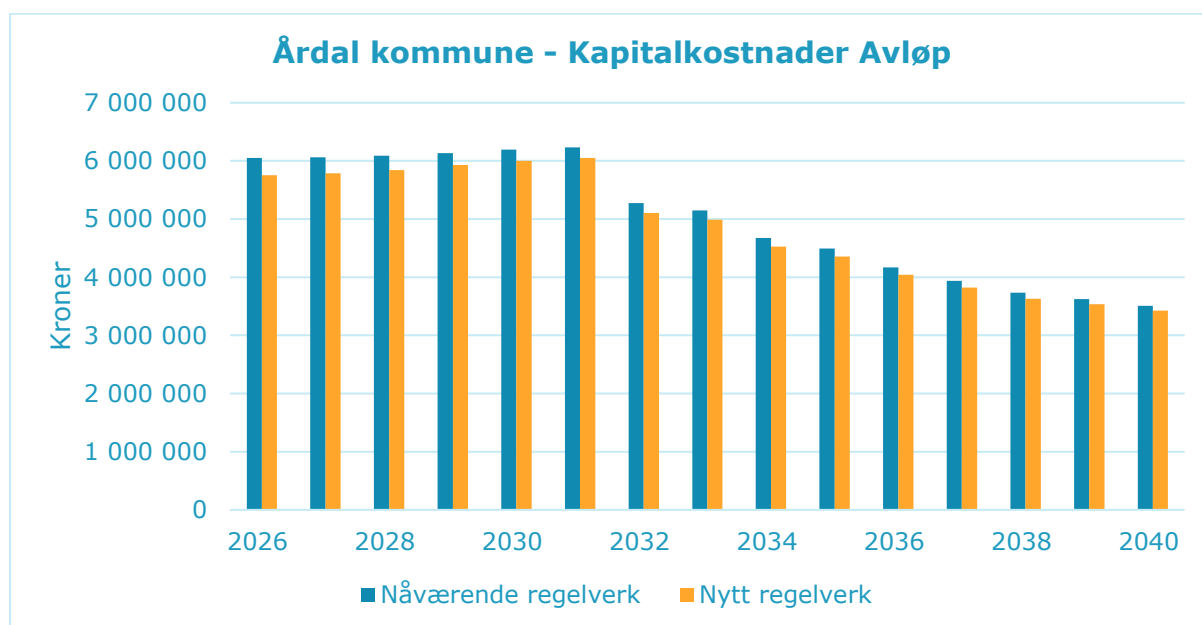
For 2040 ser vi en samlet endring i årlige kalkulatoriske rentekostnader på ca. 500 tusen kroner for vann- og avløpstjenesten.

Endring i årlige kapitalkostnader

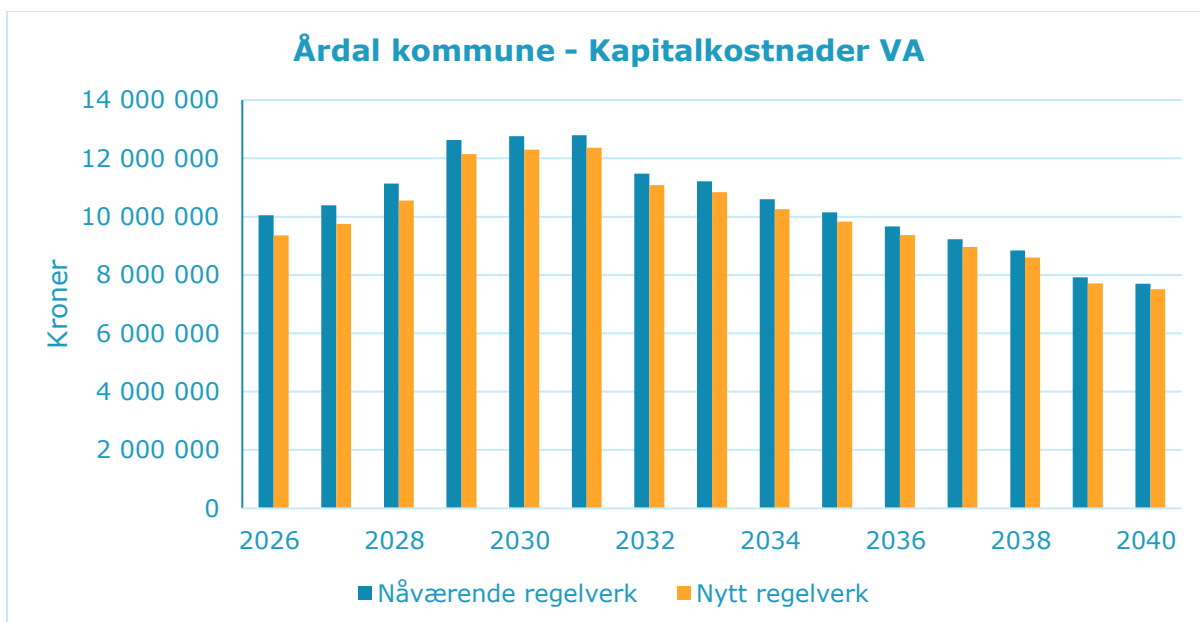
Grafene under viser den samlede utviklingen i de årlige kapitalkostnadene for vann- og avløpstjenesten, både etter dagens regelverk og med de foreslåtte endrede avskrivningstidene. Kapitalkostnader er summen av avskrivninger og kalkulatoriske renter.



Graf 7 - Kapitalkostnader Vann



Graf 8 - Kapitalkostnader Avløp



Graf 9 - Kapitalkostnader VA

Kapitalkostnader VA

År	Nåværende regelverk	Nytt regelverk	Forskjell
2026	10 050 728	9 361 381	-689 348
2027	10 392 386	9 751 365	-641 022
2028	11 131 996	10 558 119	-573 877
2029	12 630 410	12 143 668	-486 742
2030	12 755 626	12 298 835	-456 791
2031	12 796 682	12 368 109	-428 573
2032	11 481 851	11 079 934	-401 917
2033	11 211 862	10 836 901	-374 961
2034	10 600 955	10 253 055	-347 899
2035	10 147 313	9 826 641	-320 673
2036	9 668 241	9 374 927	-293 313
2037	9 225 545	8 959 727	-265 818
2038	8 838 748	8 600 540	-238 208
2039	7 923 754	7 713 416	-210 338
2040	7 699 408	7 517 164	-182 244

Tabell 5 - Kapitalkostnader VA

Konsekvenser for gebyrutvikling

Kapitalkostnadene er en direkte del av det samlede selvkostgrunnlaget, som bestemmer størrelsen på vann- og avløpsgebyrene. Dette vil si at når de årlige kostnadene for avskrivninger og beregnede rentekostnader endres, da vil det samlede gebyrgrunnlaget som danner grunnlaget for gebyrene for vann og avløp også endres.

I tabellene under ser vi utviklingen i vann- og avløpsgebyrene for en abonnent med ett abonnementsgebyr og antatt vannforbruk på 150 m³ i året; både ved regelverket slik det er nå og som følge av nye avskrivningstider og kalkylerente.

Årsgebyr Vann 150 m³ ekskl. mva.

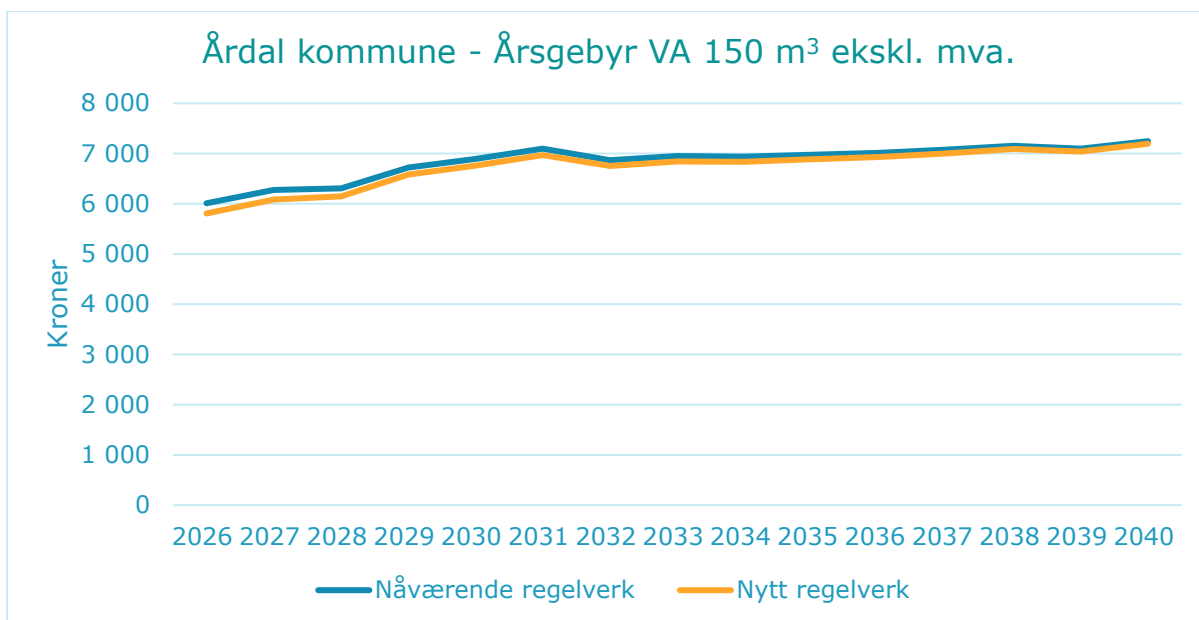
År	Nåværende regelverk	Nytt regelverk	Differanse
2026	2 945	2 831	-114
2027	3 156	3 050	-107
2028	3 124	3 033	-91
2029	3 455	3 378	-77
2030	3 540	3 466	-74
2031	3 615	3 546	-69
2032	3 590	3 526	-64
2033	3 630	3 570	-61
2034	3 674	3 617	-57
2035	3 684	3 633	-51
2036	3 731	3 684	-48
2037	3 767	3 724	-44
2038	3 813	3 775	-39
2039	3 688	3 656	-32
2040	3 766	3 738	-28

Tabell 6 - Endring i årsgebyr vann

Årsgebyr Avløp 150 m³ ekskl. mva.

År	Nåværende regelverk	Nytt regelverk	Differanse
2026	3 065	2 977	-89
2027	3 118	3 036	-82
2028	3 186	3 115	-71
2029	3 265	3 204	-62
2030	3 352	3 293	-59
2031	3 480	3 426	-54
2032	3 278	3 228	-50
2033	3 318	3 271	-47
2034	3 261	3 220	-41
2035	3 293	3 252	-41
2036	3 286	3 250	-36
2037	3 309	3 275	-34
2038	3 344	3 316	-28
2039	3 412	3 387	-26
2040	3 480	3 457	-23

Tabell 7 - Endring i årsgebyr avløp



Graf 10 - Endring i årsgebyr VA

Årsgebyr VA 150 m³ ekskl. mva.

År	Nåværende regelverk	Nytt regelverk	Differanse
2026	6 010	5 807	-203
2027	6 274	6 085	-189
2028	6 310	6 148	-162
2029	6 720	6 581	-139
2030	6 892	6 759	-133
2031	7 095	6 972	-123
2032	6 868	6 754	-114
2033	6 948	6 841	-107
2034	6 935	6 837	-98
2035	6 977	6 885	-92
2036	7 017	6 933	-84
2037	7 076	6 999	-77
2038	7 157	7 091	-67
2039	7 100	7 042	-58
2040	7 246	7 195	-51

Tabell 8 - Endring i årsgebyr VA

Analysen viser at nåværende abonnenter med et antatt årsforbruk på 150 m³ vil få reduserte kommunale gebyrer tilsvarende 824 kroner ekskl. mva. over de neste fem årene som følge av det nye regelverket. En større del av kostnadene skyves dermed over på fremtidige abonnenter – som også vil ha nytte av anleggene – noe som bidrar til en mer rettferdig fordeling over tid.

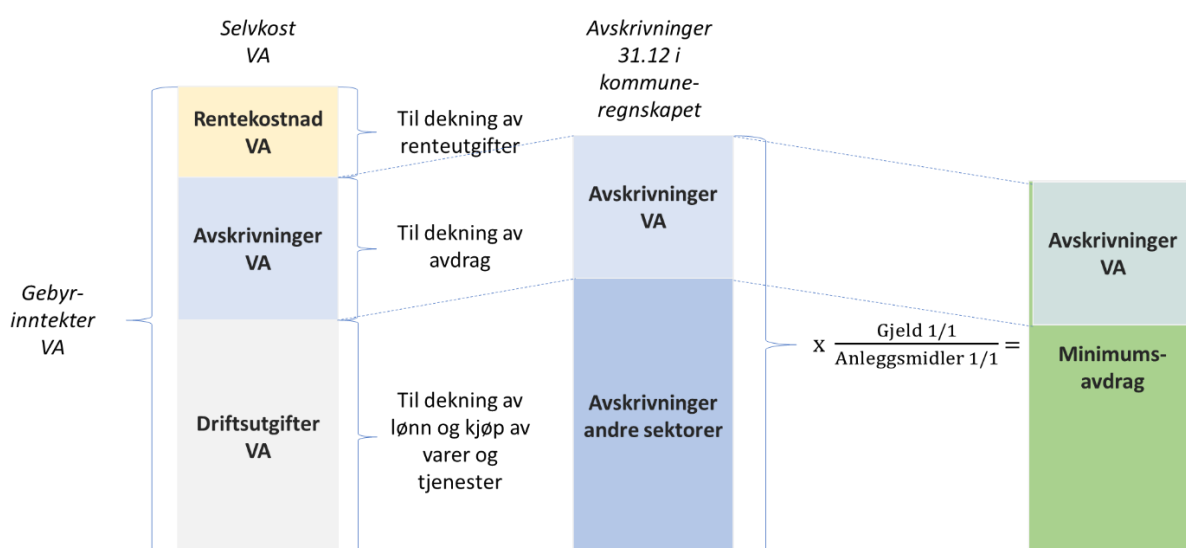
Konsekvenser for kommunens minimumsavdrag

I kommuneloven § 14-18 (avdrag på lån) fremgår det at årlig avdrag på kommunens lån til investeringer skal minst være lik størrelsen på kommunens avskrivninger i regnskapsåret, justert for forholdet mellom størrelsen på lånegjelden og størrelsen på kommunens avskrivbare anleggsmidler.

Dette kan fremstilles slik:

$$\text{Minimumsavdrag} = \text{Årets regnskapsmessige avskrivninger} \times \frac{\text{Lånegjeld 1/1}}{\text{Avskrivbare anleggsmidler 1/1}}$$

For å finansiere VA-investeringer tar kommunene opp lån. Lånene tas opp samlet i kommunen. Det er derfor ikke mulig å si hvor stor andel av låneporteføljen og de årlige avdragene som er relatert til VA-sektoren. I selvkostregelverket er det derfor slik at det beregnes kalkulererte rente- og avskrivningskostnader som skal bidra til finansiering av kommunens samlede avdrags- og renteutgifter. Figuren under viser sammenhengen mellom selvkostavskrivninger og minimumsavdraget.



Figur 1 - Sammenheng mellom kapitalkostnader i selvkost og kommunens avdrag på lån

Endringen i budsjett- og regnskapsforskriften som gir utvidet avskrivningstid vil redusere kommunens årlige regnskapsmessige avskrivninger, denne effekten vil redusere det årlige minimumsavdraget. Om vi antar at 100% av kommunens vann- og avløpsinvesteringer er lånefinansiert, vil minimumsavdraget for 2026 reduseres med 671.972 kroner.

Fordi det er egne regler for avskrivninger av anleggsmidler i selvkostregnskapet, kan det oppstå avvik mellom selvkostmessige avskrivninger og regnskapsmessige avskrivninger. Endringen i budsjett- og regnskapsforskriften medfører større likhet mellom de beregnede

avskrivningskostnadene i kommuneregnskapet og selvkostregnskapet. Dette gjør at kommunen ikke lenger må finansiere midlertidige forskjeller mellom avdrag og gebyrinntekter med bruk av frie midler.

Vedlegg

Oversikt over alle investeringer som har blitt vurdert til ny levetid:

Gebyrområde	Prosjekt	Beskrivelse	Investert (år)	Tatt i bruk (år)	Bruttokostnad	Nåværende levetid	Ny levetid
Vann	123	UTSKIFTING LEDNINGSNETT LANGVOLLVEGEN (2013)	2013	2013	1 682 780	40	80
Vann	131	VASSFORSYNING SEIMSDAL (2020)	2020	2020	21 192 504	40	80
Vann	132	UTSKIFTING STÅLLEIDNING (2020)	2020	2020	205 249	40	80
Vann	133	VASSFORSYNING SEIMSDALEN (34510) 2021	2021	2021	29 436	40	80
Vann	34504	UTBETRING AV KUMMAR	2022	2022	2 046 935	40	80
Vann	34002	VAR HANDLINGSPLAN VATN	2022	2022	459 484	40	80
Vann	34503	HYDRANTAR	2023	2023	1 072 619	40	80
Vann	34504	UTBETRING AV KUMMAR OG VENTILAR	2023	2023	234 971	40	80
Vann	34511	ARBEID MED DIGITAL LEDNINGSKARTVERK 2023	2023	2023	160 000	40	80
Vann	35301	FORNYING LEIDNINGAR	2023	2023	118 620	40	80
Vann	34512	TILBAKESLAGSIKRING KARTLEGGING 2023	2023	2023	24 000	40	80
Vann	34002	VAR HANDLINGSPLAN VATN	2024	2024	733 677	40	80
Vann	35304	VAR HANDLINGSPLAN AVLØP	2024	2024	198 731	40	80
Vann	34504	UTBETRING AV KUMMAR OG VENTILAR	2024	2024	180 201	40	80
Vann	34511	ARBEID MED DIGITAL LEDNINGSKARTVERK 2023	2024	2024	165 000	40	80
Vann	35301	FORNYING LEIDNINGAR	2024	2024	163 993	40	80
Vann	34503	HYDRANTAR	2024	2024	140 941	40	80
Vann	34507	UTSKIFTING STÅLLEIDNING	2024	2024	37 845	40	80

Tabell 9 – Historiske investeringer vann som har fått utvidet levetid

Gebyrområde	Prosjekt	Beskrivelse	Investert (år)	Tatt i bruk (år)	Bruttokostnad	Nåværende levetid	Ny levetid
Avløp		Tiltak på leidningsnettet	2011	2011	908 831	40	80
Avløp	130	UTSKIFTING LEDNINGSNETT LANGVOLLVEGEN (2013)	2013	2013	1 892 378	40	80
Avløp	131	REHABILITERING PROBLEMSTREKK (2013)	2013	2013	444 150	40	80
Avløp		Teigavegen	2014	2014	1 000 000	40	80
Avløp	138	SANDFANG (2016)	2016	2016	373 593	40	80
Avløp	139	UTSKIFTING LEIDNINGAR I VEG (2016)	2016	2016	183 220	40	80
Avløp		Rehabilitering problemstrekk	2018	2018	214 396	40	80
Avløp	147	OPPGRADERING PUMPESTASJONAR (2020)	2020	2020	1 333 145	40	80
Avløp	148	OPPGRADERING AVLØPSKUMMAR (2020)	2020	2020	865 613	40	80
Avløp	152	OPPGRADERING PUMPESTASJONAR (35304) 2021	2021	2021	3 591 157	40	80
Avløp	153	OPPGRADERING AV AVLØPSKUMMAR (35306) 2021	2021	2021	2 811 158	40	80
Avløp	149	VENTILAR/HUDRANTAR (34503) 2021	2021	2021	502 924	40	80
Avløp	150	UTBEDRING AV KUMMAR (34504) 2021	2021	2021	291 053	40	80
Avløp	151	UTSKIFTING LEIDNINGAR I VEG (35301) 2021	2021	2021	123 479	40	80
Avløp	35301	UTSKIFTING LEIDNINGAR I VEG	2022	2022	202 934	40	80
Avløp	35304	VAR HANDLINGSPLAN AVLØP	2022	2022	47 300	40	80
Avløp	35306	OPPGRADERING AV AVLØPSKUMMAR	2022	2022	34 320	40	80
Avløp	35301	FORNYING LEIDNINGAR	2023	2023	3 791 036	40	80
Avløp	35306	OPPGRADERING AV AVLØPSKUMMAR	2023	2023	400 744	40	80
Avløp	35308	SEPARERING FELLESSYSTEM	2023	2023	16 400	40	80
Avløp	35301	FORNYING LEIDNINGAR	2024	2024	1 939 295	40	80
Avløp	35304	VAR HANDLINGSPLAN AVLØP	2024	2024	409 989	40	80
Avløp	34504	UTBETRING AV KUMMAR OG VENTILAR	2024	2024	97 244	40	80
Avløp	35308	SEPARERING FELLESSYSTEM	2024	2024	14 300	40	80

Tabell 10 – Historiske investeringer avløp som har fått utvidet levetid